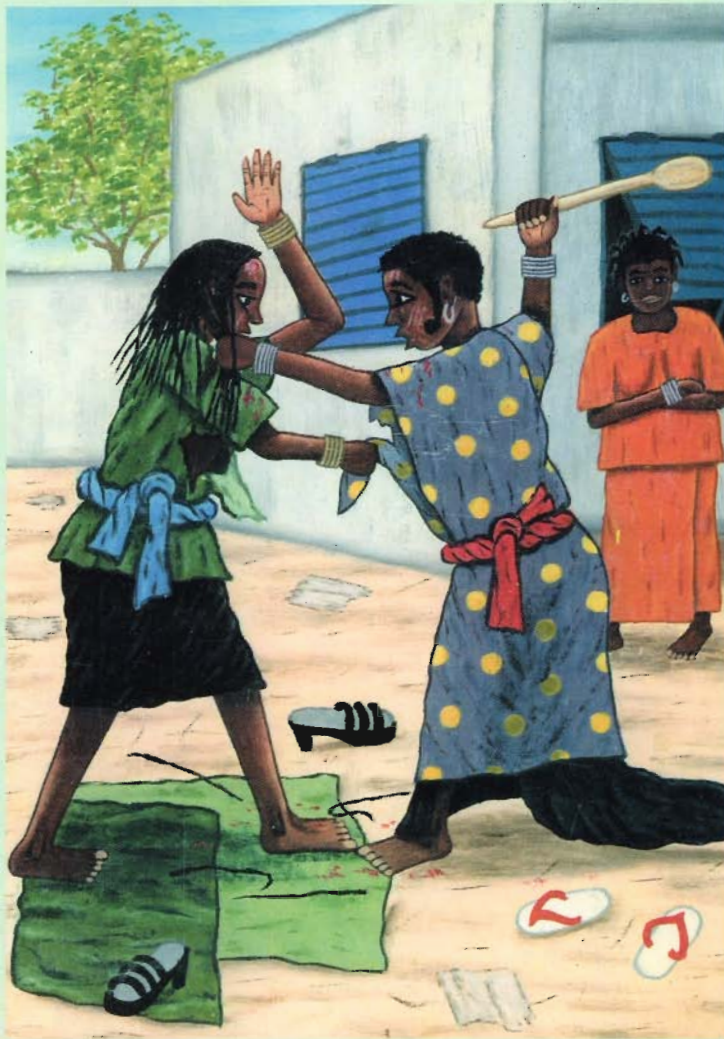

Kadi Issa Mahamadou

Bone manti doonay

ALBASA

batay

2

Gooro wo wandiya fo no kaɗ tun taabi ra. Taabo mo baayaɗ kulu goy wane no. Amma baabo na a daɗ lokkal. A caw a te Komi. I na a di nga arme se, day hayrey yanja no naɗ hiija mana te. A arwasu zeeno fo ka ga a hiiji ga te wande kayna. No-din no a di azaaba kulu kaɗ go way-cetaray ra. A du ga Koma. Kurɗe ye ga ne nga ga hiiji koyne. Bone kulu kaɗ Gooro di hiijo ra banda, a ga ye ga yarda?

Kadi Issa Mahamadou mana hay kala Hamdallaye (Kollo laabo ra), jiiri 1960, Feburiye jirbi 3. A caw no-din lokkal kayna ra 1967 ga koy 1973; Namay koloozu II 1973 ga koy 1977; Liise Kasay 1977 ga koy 1980. A te Nibarsite jiiri 4 ga laabo ciiney cawo te. A cawandi no-din jiiri taaci, ga a ka ga goy INDRAP, nangu kaɗ a ga tira yaɗ hantum lokkoliize se kaɗ yaɗ ga caw laabo ciiney ra. Zarma ciina ra no a goni.

Kadi Issa Mahamadou

Bone Manti doonay

Flashage et impression
Imb. ALBARKA Niamey

ALBARKA

Grand concours littéraire 2000:
3ème rang en langue zarma

Fotey: Isa Tahiru

Bora kaŋ na a hanse mansino boŋ: Maalam Abdu Baako

ISBN 99919-43-06-4

Tous droits réservés

© 2000 Ministère de l'Éducation Nationale

Edition Albasa s/c GTZ-2PEB

BP 10814, Niamey

EDITION ALBASA

Kadi Issa Mahamadou

Bone manti doonay

- . *A mon père qui a bien voulu m'inscrire à l'école.*
- . *A ma mère qui malgré ses maladies chroniques m'a toujours encouragée.*
- . *A ma sœur Mme Nouhou Maïmouna et son mari.*
- . *A mon cher époux, le Lieutenant-colonel Mahamadou Mahazou dont la disponibilité m'a été très nécessaire.*
- . *A tous mes collègues de différentes institutions.*
- . *A Mme Hassana Halidou Ngame et toute son équipe qui m'ont formée en élaboration de manuels scolaires.*
- . *A la DSE qui a financé la formation.*

Gooro fu gora

Culum kwaaraa zankey kaŋ tun cara bande, ay hinne ga mana hiiji. Ba kaŋ jamburtara wasa ay se, han fo yaŋ, ay ga ne damba ya-din da, zama taabi go ga te. Ay hinne ga cindi; Maymuna, Ummu, Gooro, Jattu, afo-fo ikulu bisa, i kulu mo no ay jirbi iyye. Ay ga cin ga koy faakaaray i se. Ikulu ra mo, Gooro do day no ay ga koy nda baayaŋ za waati kaŋ a gonda wayce, sanku sohõ kaŋ nga follon no.

Borey ga ay za ga kay waati kulu nda hiijay. Ay bumbo go ga ba hiija, amma mate kaŋ ay di, ga hiijay ka ay bine. Jamburutaray mo ga bine sara, zama boro kulu dumi no ga boro hayci kala boro ma dukur nda kurɓe jaŋay. Hiijay te day garaŋ-garaŋ gunguri. Da boro mana koy dake, i ga dake boro ga. Waycetaray mo kala boro kaŋ ce to ganda no ga a te.

Nangu kaŋ ɓaakoyey hawrey te hari, ɓaabuu-nayzey binde?

Ay waddey din alwaati kulu ay ga koy i kwaara ga faakaaray i se, waati kaŋ ay ye ga ka, ay ga ye nda londi-buunay wala nda bine hasaraw. Ay ga ay boŋ hã, mate kaŋ no ay ya ga ciya zama borey kulu borokoy yaŋ no.

Irkoy go no, amma Gooro wana no na ay ham-burandi. Ba kaŋ a kokor ga ma kaani, taabi te.

Waato kaɗ Goro hiiɗi, ay ga ti wayhiiɗi koŋɗo beero. Nga nda kurɗo na ay cabe beeray kulu dumi. Bora din ba Goro hala manti moso. Za sintina kala hunkuna, baakasina go nga boɗ ga, amma wandekoy hiiɗay!

Goro

Goro wayce
(Gambi)

Maadugu

Wayco na
(Ummu)

Goro Baaba

Minaaje

Goro wo za Irkoy na a te, saayante no, a ga yaaru sanda day alboro. Nduɗɗa ra, hari kulu no si a heenandi. A si hamburu, a ga hin nga ce, a ga hin nga me, a ga goy.

Da iri fun cawo do, a tooyanta no a ga koma ga kaɗ hinjo boɗ. Iri ra boro kulu si duru, amma nga ya hala iri ga koy foori batame kulu a ga naɗo hawra te. Goro goy nda iri me nda me kaɗ ga cara gana; ya-din no a caw nda iri kulu. Cara bande no iri baabey na iri hantum lokkol, zaari follon, amma a jin ga du iri kulu se sattifika.

Za a sintin kala a ban, boro kulu mana a yana iri kwaaraa lokkolo ra. A kookaro din se no meeta-rey ga baar'a, a ga kwaasu mo naɗo nda baabo ga. Sattifika duuyaɗo banda, a koy koloozu ga dira ga iri naɗ. Hala iri ga soola kulu a du baku. Iri baayaɗ kulu fuuti. Afo yaɗ fun za lokkol kaynaa ra jarey mo to bindi ga kay.

Cawyaɗo nda yaaruyaɗo banda Goro go day Lobbo Soga kaɗ se i na moolo ka. A gonda banda, a gonda gande, hamno go yalkatak sanda barzu. Jinda ga ku, ce jindey nda bindo ga mari. Boori way cindi hinkaa kaɗ i ga ba wayboro se, ba afo mana gaze Goro se. Ay si kuukandi, I ma ne day koociya ga te «alfa» se. Boro kulu kaɗ diy'a no a ga beejandi. A go day luulayze kaɗ nini kaɗ go luulay-naɗo ga beene; sunsumyaɗ hinne ga cindi a se.

No-din cine no Goro nini ga to, waato kan Maadugu diy'a, a baar'a. I sintin ga cara arwasay. Maadugu ga koy Culum a koy mo liise ga a ceeci han kan hane cawyan si no.

Goro bine di kan Maadugu go ga cimandi, a ne a se:

- Maadugu, ay walla si tugu ni se, ay mana tunu hijay se, ay ga ba ya ma caw no ga du ay kambe hari zama mate kulu kan kurje wane banda, boro boŋ wana ga bisa. Wo-din banda ay si ba wandekoy. Da Irkoy ne ni wo ay ciiti kurje no, boro kulu si a ganji. Sohõ wo cawyan day no na ay kankam.

Maadugu bina sara amma a di kan Goro adili no, a gonda mo cawyan bine. A di kan nga ma si ize waano seefandi, a dira. A mana goro koyne.

Za kan a di mata kan Mintu ciya Samba kan ga ti hasayzo hijja ra hala i ga fay, no a na me dan nda fu nda care hijjay. Wo-din se no Goro wangu nga armey kulu kan ne ngey ga baar'a.

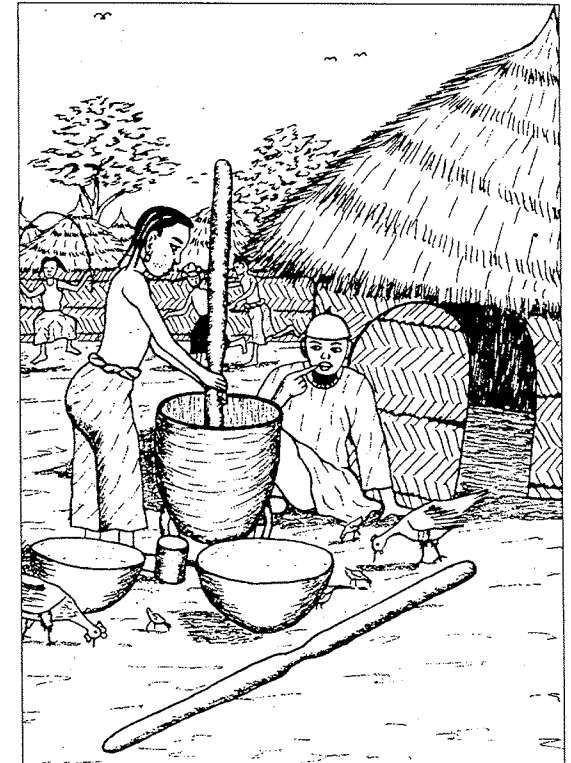
Lawri si, a konda ba suugi kan a wanga. Ciyo si, Tukku si, hey fo! May no i ga ce ga may nan. Baabo mo ne nga si nga izo doole ga hijjandi boro kan a si ba se, sonkufa bine a go ga caw. Waati kulu baabo ga Irkoy njwaaray izo se a ma te komi, ga fun taabi ra.

Moodi kan ti Goro baaba wo yammayze beeri no; nga mo da se no izo ga dan kwaayi hanno kan

si iri se. Wo-din ga iri dukurandi. Ba kan iri nd'a ga hangasinay, iri ga gulunci dan dirawo ra. Iri ga bay ga me haw ce boobo a boŋ, waati kulu mo iri boŋ no guwo ga bu. A si bay a ga, amma ba da a faham a si ne hari kulu, a si a ganji mo a ma iri gana kala haawi ma iri di.

Han fo, iri margu Goro yan kwaara ga ne iri ma fooru. Jano sinda baani. Iri ka ga gar Goro go ga duru, ga soola ga hawray dake. Baabo fatta a di wandiyey go ga zuru ga windi, izo mo go ga duru.

A bina sara. A di kan koociya lakkaley mana tunu ba kan caley go kobi nda gaani ga. A duru ga ban, a hina; waato ga a na jano zonkom ga di mate kan a bare nda, ga ne baabo se nga go ga koy ga fooru. A ne nga ga fatta kala baabo na a ce. Ay di Goro gayyan, ay ye ga ka ga

a ce, kala ay ga ma baabo ga salaŋ a se: «Gooro, Irkoy ma albarka daŋ ni ga, a ma ni no saaye ga tonton. Ay ŋwaaray iri koyo ga a ma ni fulanzam nduŋŋa ga simba alciyooma. Irkoy ma ni no ize kaŋ ga bana ni se.»

Wo-din banda no baabo na boŋo mooru-mooru, a caw ga tufa a se boŋo ra, a na faatiya ta, a ne a se: «Koy koŋga, ni go ay bino ra; da Irkoy ba, da ay boŋo ga beene fonnyay, nangu kulu kaŋ ni furo no ni ga zaama. Kala hari kaŋ funu Irkoy do. Ay ga waani ŋwaaray ay ga a te ni se. Ni bina ma si tun boro kulu dakku se. Hari kulu kaŋ ni ma wala ni di ma si ni hamburandi. Irkoy hinne no ay ga hamburu ni se, nga mo Hinakoy no. Amma a banda, dira ni lakkal ga. Ma si tooŋe, ma si zaalum. Koy, Irkoy ma ni hallasi ciini nda zaari!»

Sanney wo kulu kaŋ ay hangaa ra, ay go fuwo me ga lamba. Ay ga-ham biya sintin ga kay kala ay ho ga hẽ zama ay wo alaatumu no. Ay baaba bu ay kaayi kaŋ kwaara ay go zeenu. Baaba kayney kaŋ go no mo ba ce fo i mana kwaayi wala zaara daŋ ay ga.

Sillo hawyaŋo

Hari kaŋ se Gooro ga hallasi ga ti hayra gaara no a bande. Baabo mo soola a se za ganda. Wo-din banda mo a hayrey manti way-hay way-yeeri. Ba ce fo i si wa dake danci boŋ ga wa waani mun.

Gooro ŋa maayo ga ti Naaye. Boro ga foy Culum kwaaraa din ra, boro si du a cine. Waati kaŋ lokkol tun, no Gooro dira, a joota hinne no a ga te. Ya-din no Moodi mo kaŋ ti baabo.

Moodi nda Naaye wo sogo hinkayze yaŋ no. I baaba hinkaa ŋa fo, i baaba fo. Ba kaŋ Gooro ne nga si ba fu nda cara ra hiijay, bandaado no. I kwaara binde ga beejandi zama da boro na mo daaru ga guna, Culum ra Moodi nda Naaye gorkasina dumi mana te. I ga ma care se hala manti moso. I go day coro nda coro hinka. Wo-din no Muuday di, a ne i ma silli haw nga se Gooro ca ga, Dulla se.

Muuday nda Naaye mo wondiyo hinkayze yaŋ no. Amma Muuday manti Culum boro, Kobe ga ti a baaba kwaara. A ka Culum no ga hayni koone nga ŋaafokasiney do. A zumbu Moodi kwaara. Gooro ka ga hasayo fo, a kande a se hari. Hasayo na a neesi beene, a na a neesi ganda. A miila kaŋ Gooro ga te subayze da a du kurŋe. Day nga wo si du ga a hiiji zama a waymayze no. Hala a ga ne i ma sillo haw ca ga, a na windo ra wayboro fo caraw

gooru ga ma hala boro kulu mana jin nga se. Waybora ne a se kaŋ lokkoliize no, yeesi mo no a ga sattifika ceeci. Wo-din banda mo a ga zanka gumo.

Ba kaŋ Goro ga kayna a gonda nga ga-ham lubur-lubur fo, a kungu wa. Haray si a ga, banji mo ga moor'a. Baabo Yamma nooro kulu haw yaŋ no a day nda. naŋo mo ga Faransi goroŋo yaŋ biiri. Duruyaŋo hinne no ga a za ga kay, nga mo zama naŋo te doori-doori boro se no. Ba ce fo a si jirbi hinka te nda baani. Muuday wo, ba kaŋ Kobe boro no, a si kala gallu nda goray. A na Moodi ce, a ne a se:

- Moodi, ay ga ba ay ma silli haw Dulla se Goro ca ga.

Baakasina goro hayrey game ra. Wondiya mana to nangu kaŋ i ga a baakasinay ci a se. Koyne mo baabo ne nga si a hiijandi boro kaŋ a si ba se; ya-din-ga, a ga hangan no hala Goro ma di Dulla nga boŋ se jina, amma a mana ci arwaso baabo se, a ma si koy ga ma nga doori.

Hari kulu kaŋ boro ga te, ma suba do cindi zama nduŋna ga ku, a ga ba mo suuru.

Moodi wo naaruko beeri no, bayraykooni beeri mo no. A ga faham nda nduŋna goray. A ga ize alhaku bay, a ga wonde mo alhaku bay. A ga ba nayzetaray, a gonda mo suuru.

«Irkoy ya cimi no!» day ga ti a me taasoo.

Goro du tiraa, Moodi kand'a ga talfi nga

wayme ga, Daaray, a ma te koloozu. No-din no Muuday go nda nga almayaalo kulu. A ma, a na Tujjaani tusu Goro ga. I ga cara bay zama Tujjaani mana goro kala Culum ga caw Naaye kwaara. Hawayo kwaara no Tujjaani na Dulla dum i koy ga diy'a. I tooyanta, Goro fatta ga Tujjaani kubayni. I na care fo hala fooyaŋ to nga me. A na i no nango-ray, a kande i se hari. Haara go nga boŋ ga.

Koociya bine, Daaray gora ye ga booro tonton; duruyaŋ si, hari candiyaŋ si, hawayo mo go hasa-gay do. A si ga taabi. Za Dulla diy'a, a jaŋ goray. Sintina ga, a miila ba Tujjaani ga bar'a no, mate kaŋ i ga faakaaray ga haaru nda din. Goro zanzari kaaru Dulla boŋ. A ce si koosu hawayo kwaara, sanda boro kaŋ boŋ follay taji kaaru, a ga koy, a ga ye. I ba care, I na jinde no cara se.

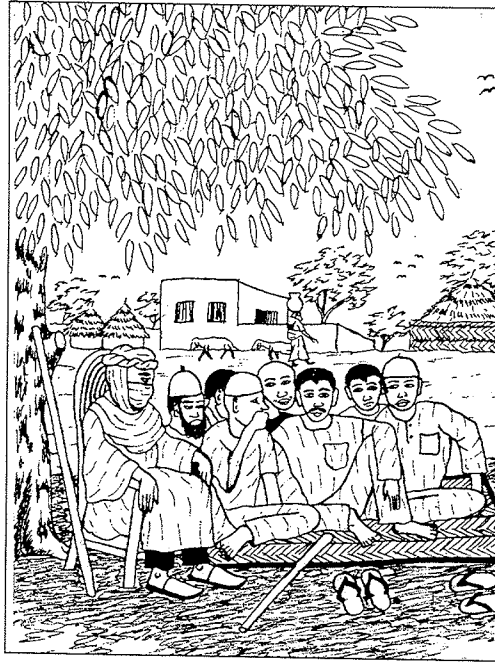
Cawyaŋ konda Dulla laabu waani. A dira ga Goro naŋ Daaray. I ga jinde daŋ care ga, Dulla ga hantum, wandiya ga tu a se; a kamba mo ga ka.

Ba kaŋ Dulla na jinde no Goro se ga dira, naŋo si ba. Waati kulu kaŋ a na samba te Goro se, Daado kaŋ ti Dulla na ga jinayey feeri, a ma nga ba ka, ga a ma zanka daŋ mooto ga ne a ma koy ne Goro se haro kaŋ Dulla samba a se no-ya. Moodi mana salaŋ ba ce fo, a go day ga ize-wayo yaamar a ma caw, a ma haggoy nda nga boŋ. A go ga Daado muray, ga no ba zankey fey, i si nga maa ce, zama boro si nduŋna ciine bay.

Alboro wayborayze

Dulla nda Goro ba care. I baakasina to jiiri iyeye cine. Muuday mo ga ba Goro, a na a sambu sanda day nga ize gunde. A ga koy hala hawayo kwaara ga diy'a. A ga a lakkal candi. Amma manti hari kan boro ga ba kulu no boro ga du.

Dulla ka ga fun cawo do, fulanza-may beeri fo ga, a ne baabo ma koy hiijay hã nga se, zama hino nga ga ba nga ma koy nda nga wande. Daado ci Muuday se kan nga wo si ba. A cabe mo za sintina ga kan nga no ga dabari nga ize-aru se. Muuday te hari kulu a ma boŋ sambu zankey ga, a wangu. Wiiza Moodi beere ma sanney, a go ga i muray zama a ga bay kan hari kan ga fu banda windi kulu fu ra day no a ga kokor. Ba hunkuna kan nduŋnaa sara, boro si nga ize hii-

jandi nga boŋ se. Boro jaafokasiney se no dabaro kulu go. Muuday na boro donton Moodi do ga ne i ma hiijay hã nga Dulla se.

Diyaa ka, Moodi ka beero do ga saaware:

- Saalay, ni di Muuday diyaa?

- Moodi, ni ga Irkoy saabu? Ni si ga ma no hari kan go ga te? Wo-din banda ni diŋnan no hari kan te ga bisa? Hanga zeenu kaayi. Jiirey ba kan iri nda Muuday yan dumey si hiijandi care se, ba kan Naaye arme no. Ni ga fondu kan Naaye hinne no naŋo du iri kwaara kan Muuday kaayi na hiija kooli, a na nga hari ka? Koda no ne nga ga ba Biiba kan ti Muuday na fa, kan kaayo wangu, a na hiijandi hala Kobe boro yan se.

- Da kambe jinde ga ba niisi, i si a tuusu bundu ga.

- I ma noodiize ga a tuusu bundu ga. Ba foori ra no boro ne nga si ba nin, ma moor'a. Koyne, hari kan kaayi te kulu haama ga a gar. Ni ga bay kan hayno kaaniyo no ga zumbu kwaaro ga, tanda jara si kaanu jara ma fottu!

- Ay si hin ga sanney ci Muuday diyaa se zama i wayme no ay se. Boro si goro tangara boŋ ga kongu ciinay. Ay ya si hin ga sanni wo-din ci.

- I ne boro kan dan garaw, ma koy hã bana. Ay wane ay izo, boro kan se ay ba no ay ga a hiijandi.

Sahã-din Saalay fatta ga Muuday diyaa ce nga boŋ se.

- Bonto, ni wo boro fo dumi no? Hala boro kande sanni, nga no i mana bora jaabi, a si dira?

Aayi Saalay ay wongu; ay na sillo ka ay na a jindaw. Ay si ba honj, ay si ba suba. Aayi ga ti Moodi, ayi ga ti Naaye. Ay halak, ay mulak. Ay ma Daado sanney nda a teerey kulu. Ay si hijjandi wayboro se. Daado wane Dulla, ay wane Goro. Ay si ba alboro wayborayze ay koociya se. Da ni koy, ma filla Daado se kanj, jare-fandu ga jin ga wangu foobu.

Bonto wayma ka ga ye Daaray. A koy a filla Muuday nda Dulla se kanj nango teera no go ga hijja ka. Dulla batu-batu, baabo ye nga bonj se, Saalay wangu za kanj a di kanj Daado ga ti windikoyo. A ne nga wo si wayboro haaraka ra.

Dulla dira, a ye cawo do. Jiiri fo Goro go ga batu, a ga miila kanj Dulla ga hantum nga se, za kanj ngey boro hinkaa mana salanj; i hayrey game ra no sanney go. A go hangana ga, i ne honj ga ba suba kanj na zoogay wi fu futu ra.

Wondiyo ya haaza no, da a mana hijji boro kulu dumi no ga kambe dake a ga, ga a hayci. Goro du haayanj. A baasey ka afo fo ga ne ngey ga baar'a; wo kanj yanj bisa Dulla nda wokanj yanj mana toor'a.

Goro lakkal mana tunu, ba kanj bina sara. Cawyanj na a lakkalo sambu, a si ga ba fongu hijjay ga koyne. Dulla te siw, a si hantum, a si

samba. Wiiza alboro te nga da. «Alboro naalayze; da a ga maanu ma ne fofo waane! Da a ga mooru ma ne fofo na manga!»

Dulla ya ma ze curayze kanj i kati a ga. Za donj alboro wo da ni go no, nin no; da ni mooru boro fo no. Ya-din no a te Goro se jirey wo kulu wiiza, a go ga bonj tambe.

Dulla dira a mana ba Goro goro baani.

Irkoy bine, a na zay tunandi, a na harikoy miisi. Goro du bakku. A caley ra afo koy kwaraa kanj ra Dulla go ga cawyanj guuso te. Nga no ga laabaarey toonandi Goro ga. Dulla sintin arwasay taji. Ba sanni fo mana kani a se ganji.

Cala ga hantum nga mo ga a jaabi. A ne a ma wondiya caraw gooru ga ma hijja alwaato day a ma nga ka baaru. Goro bina goori alboro ga, amma a si ta Dulla ma jeeri danj nga ga. Waati kanj baaba beero salanj, a di kanj a boori nga se.

A gay kanj a go ga fattayanj do ceeci zama Daado teera sintin ga a humburandi. Baabo bine te a se bonj-karbay. Goro du ga fatta nda nga gorgayze kwaray. Za donj manti hala a ga ba fu nda cara hijjaa no. Hala a sintin ga nga bonj ha hala farka ga konda jeeja mo?

Moodi na izo ha nga boona. A si ba hari kanj ga a bina sara zama kangay no. Naaye wo hay ga funandi na no. Kange hinza no bu a se. Goro no ga dake i ga. Kala kokor-bandaa wo kanj a du nga

furbandayze hinka. Nga no nan a kwaasa tonton Naaye nda Moodi kulu ga. Irkoy na a te mo ize kondo. Baabo ga ba nga ma bay hala nga beere teera dooru a ga. Wiiza izo kolgati mo way cindi gu no. A si baaba sannu kakaw.

Irkoy ya hari kan a ba Teeko no. Da a ga boro no a si boro ja ma ha. Wiiza Maadugu mo go haayan ga. A na kwaara ha, a na ganji ha mate kan no Goro ciya. Jiiri taaci banda, a koy ga kan a bon. A na a gar, a ga te a baayi; a ga taka a ga naka.

Sohõ ya Maadugu na follay tan nga bon ga. A di kan don jina bakabaanay nda cahakomay no na nga ganja. Sintina ga bumbo manti hala Goro mana ba Maadugu no, i kulu daakoy yan no. Afo kulu go ga beeri a ga nga deesi meyo guna. Maadugu te alboro da, a na Goro si, siyan kulu dumi. Ce boobo a ga a no nooru, wondiya si ta. Nga mo cabe a se kan a ce biyo a ce kwaaraa a ma si ye ga ce taamu ngey do koyne. Amma a mana ne a se kala nga si ba wondekoy, nga go ga caw, nga gonda mo arwasu kan se nga na jinde no.

Maadugu koy, amma a dan nga bon ra kan: «Goro wo adilino, a si ba nooru, a ga nga bon gaayi alboro ga. Cimi no, zanka kan nooru mana a lakkaley sambu kulu ga hallasi. A si arwosey bonay kar care ga. A cine day no ga te ay se. Day zankataray go a ga. Hala a ma caw jina. Da Irkoy na koro ba dan takuba ra a ga duwa.»

Maadugu ye ga ka, a mo, Goro mo. A si ciini ka, a si zaari ka. Hari kan ga kand'a hawayo kwara no ga kond'a Culum. Nooru go buyan ga hayrey se, zama a ga bay kan Goro ya si a ta zama a mana doona. A lakkal mana tunu. A bay day hari kan ga fu banda windi, kulu a ra no a ga kokor.

Maadugu nda Goro arwasa

Maadugu ga Culum bay zama a doona ga konda Goro. A ga bisa Culum, ga koy ngey kwara habu kulu. Za waati din cine no a ga ba Goro; hari kulu no a ga hanse a se. Ba kan a si nooru ta Maadugu kambe ra, nga no ga day a se hindoonay da a ga koy liise. Wo-din kulu mana nan a ma baara. A si ba nga ma Dulla amaana gwa.

Waati kan Maadugu koy Culum ga nooru wi banda, Moodi ne a se da a koy Daaray kulu a ma Goro ce nga se. A candi ga ka hawayo kwaara ga a gar. A goro, i go ga faakaray:

- Ni go andunno bon Goro, kan iri moyey mana gaayi care ga? Ay ceci kala ay farga, ay mana ma ni subu karyan.

- Ay walla go no. Ay go ga tilleede. Ni bay boro ma bara fayko lakkal bisa ma bara a jine. Hunkuna kan ni ba ma di ay, manti nin ne ya!

- Ay ba nin cimi no, amma manti hijjay se. Ay ba ay ma balsa no, ya narfa ga zuru, day ni caram nda ay. Ni cine hinka ga naabu.

- Ay bumbo faham, ba kaɗ ay go zanka; Ni bay kaɗ manti adamayze jiiri baayan ga ti a ndunna fahamay. Ni na ay cabe nooru, ni na ay cabe follay mo.

- Ni mo na ay cabe wongay, ni na ay cabe cissa. Ni na ay fundo zalzalandi. Kaɗ ay dira no ay teera kokor ga dooru ay ga, day bari zuru ko. Ay hã, ay ceeci, ay no, ay faali, ay futu, amma ay mongo ga to ni boɗ ga di. Ay haw nda Irkoy. Sohõ wo hijjay no kande ay. Za kaɗ Irkoy ye ga iri cabe care, ifo no ni ne koyne Goro?

- Ba hunkuna ay go ay sanni zeena boɗ. Ay si ba wondekoy, ay gonda ay bora.

Maadugu mana ma kaani ba kayna. A bina sara hala manti moso. A ye Culum, zama hino ma hino; tonko ba a ma ma ciiri ba a ma ma! Boro kaɗ boro ga ba, kaɗ ga boro na yollo gon! Boro si ta a ma boro yana.

Sohõ day mo no Goro ga boori! A nin ga boori, a gonda mo nooru kaɗ ga nga boɗ hanse. Maadugu na Goro guna za boɗo ga kala cey ga. A na a neesi beene a na a neesi ganda. Koociya hanse ga furo a se. A taɗ ga goro ga sintin miilayan:

«Jabba day no ga say, amma hino wo Goro te ay wane hala abada. I ma ne wondiyo cine na boro

yana? Wo ya kambe kaɗay no. To Irkoy ya Hinakoy no. Hala ay ma ma hari kaɗ ga te, da a fun baabey ceeyano do. Da a yadda, ay te saaye, da a wongu mo ay ma kambe barmay.»

Goro di Maadugu gunayan baayan, a ne:

- Maadugu, baani, ifo ga te?

- Goro, ay Culum funanta ne ya. Baaba yan ga ni fo, i ne mo ni ma ka.

- Waati fo?

- Ma soola alhado hane.

Alhado ka ga to, Maadugu na Goro daɗ moota ra ga kond'a Culum. I furanta i kubanda Saalay. I na care fo. Goro koy naɗo fuwo ra. Saalay ne nga nda Maadugu ma cara gana ga koy tuuri-na beero cire. No-din no a ci i se hari kaɗ nga ga ba. A na sanno yaara no zama a jin ga anniyaa ci Saalay se za a kaayan jina ga.

Wo-din ga ti Goro ceeyan mafaaro, i ma du ga ma a jinda. Gaara kaɗ saba nda amiina! hari kaɗ boro ga ceeci na ni gar ganda! Za Saalay ma, a ne Maadugu se a ma koy soola ga ka. Nga wane no Goro nga ga a hijjandi a se.

I na Goro ce, i sintin ga a lakkaley candi. Wiiza wayboro cissa day no a te. A ga ba Maadugu, nga ma du ga dukuri ka se. Amma a go ga te sanda nga ba si. A mana deede Maadugu se hari kaɗ te nga mo mana a hã.

Ba kaŋ wayboro no nga nda nga baaba ga ma cara se gumo. Baabo na a ce, naŋo fuwo ra. Igo ga faakaaray kala Saalay ka ga furo i kone. A na me ka ga ne:

- Ay ko, ay walla na Maadugu no jinde. Ay na Dulla arwasa ka, ay na wo-ne daŋ. Doŋ jina ni mana ne hari kulu, amma sohõ ay ga ba ay ma ni jinde.

- Baaba, da araŋ ga fongu, Maadugu wo boro no kaŋ araŋ hima ga bay. A doona ga ka ne. A dira no. Gayyaŋ kuuku banda no a ye ga ka. Hari kaŋ se ay na a te ga ti kaŋ dumi waani no se. Ay ho hala araŋ ga a gaaray no Dulla sabbu se. Wo-din ga kande kaŋ a mana to kwaara. Ay haw ga ne ay si baar'a no, ga a si ga di hala ay baakasinay ga cindi bina ra. Wayboro cissa day no ay te. Ay haway no ne ay se kaŋ alboro wo, da boro zuru ga furo a se, kulu boro si te a do beeray. Nga se no ay go ga candi-candi din. Araŋ jinde nooyaŋo si te taali kulu. Mate kaŋ ni nda Dulla yaŋ borey te wo, ay ma jin ga hiiji a se yaŋo ga te iri kulu se ma.

- Irkoy ma albarka daŋ ni ga Gooro. Ni to ize. Ayi Saalay, ay ga faatiya ta ni se; Irkoy ma konda nin jina. Ni mana bay ga ay sannu kakaw. Ay mana ba Maadugu no jinde, ay na ni me kar day no ga di hari kaŋ ni ga ne. Moodi, Maadugu ce ay se.

Maadugu ga jijiri gargar, a lakkaley tun; a salam, a furo.

- Maadugu, hari kaŋ se ay na ni ce ga ti, sanno kaŋ ni ci din no iri nwa batu. Da ni soola, ma to kwaara. Ay si ba zalay kuuku.

I mana to habu fo kaŋ Maadugu na ngey kwaara borey donton. I konda suujo, i na hiija hano kosu, i daaru asibti hane.

Alhado hane i turu, wayhiijo ye fu. Zaari fo hii-jay wo, no-din no ay sintin ga diy'a, Gooro nda Maadugu ga; a gay.

Gooro hiija te nooru, a te jama; a cine mana te Culum kwaara. Baakasinay si zeenu, ba kaŋ borey ga ne Irikoy ma iri wa a kokoro, zama won-gay no baakasinay banda.

A cindi jirbi hinka i ma hiija daaru, kala Gooro na hiija kattu fo sambu, a na a daŋ ambulooku fo ra ga samba Dulla se; a na leetar hantum ga daŋ a kone.

Dulla, ni bay kaŋ wayboro ya haaza no. Da boro na a hayci, no mo ciri kuukay naŋ boro na a gisi, boro kaŋ gonda nooru, kaŋ ga boona ga a day. Wo-din no te ay se. Day ma alhaanaŋ nda ndunna goray. A se no ay fongu ni ga, ni ba katto ne-ya kaŋ ay ga samba ni se annasuwa ma ga. Ay bay kaŋ ni gonda boro fo, ay mo du bora kaŋ ga saba nda ayi. Ya-din-ga, Irkoy ma saayanta ga zaama. A ma boro kulu no nga ba.

Gooro Leetaro to kwaara, Dulla na a caw. A miila nga wayme fo no go ga hiiji, wiiza Gooro.

Boro kaɗ boro ga miila go sumbalyaɗ ga kaɗ go ga hiiɗi ga boro naɗ. A bina sara. A na sisiri kar ngey do ga ma hala cimi no. Waato kaɗ leetaro to gar Goro go nga kurɗe kwaara. Tujjaani salli kaɗ a ma, a ne: «Doɗ haro ma te Dulla no.»

Way-hay way-yeeri

Wayhiiɗo na cottu loogu, a loogu a daɗ nga boɗ-gumo ga! Wayhiiɗo turu a ye nga kurɗe kwaara. Za borey mana dira no Maadugu na nga wonde hinkaa margu ga salaɗ i se. A ga nga wonde beero da bay se, a na nga coro hinkaa nda dottiiɗo hinka daɗ ga ne i ma i yaamar nga se. Borey na yaama-ryaɗey te, i koy. I dira ga wonde hinka naɗ waranda ra i go ga goro. Maadugu ga bay kuuru kaɗ ga gum nga wonde beero kaɗ ti Gambi ga. Goro si bay zama a mana du a alhaley kulu. Day a gonda nga boro yaɗ Maadugu kwaara jare ga kaɗ na Gambi da deedandi ci a se: canse, laala, yanje, mo-daabay...

Arwasa waate, waati kulu Maadugu go Goro yaɗ kwaara ba kaɗ a si baar'a. Han fo bine a ne a se nga mana yadda nda hanna ganjo, zama hari kaɗ boro si ba, ma si a te ni cala se. Da boro na ni boɗ te boko, ma ni cala te gollo ga gisi ni jare ga. Han din no Maadugu ci Goro se hari kaɗ ye ga kande nga.

Goro, wonde no ay go ga ceeci, ay boɗ wane. Bora kaɗ go ay se, i na a hiiɗandi ay se no. Ay baaba no na a di ay se. Wallaahi, a ga ay sakulla se no ay si goro fu. Mate kaɗ a go ga te ay se din, boro kulu si diy'a ga a suuban nga boɗ se. Irkoy se kala ma kay ga te ay se wonde, da iri hiiɗa te.

Gooro go soolante zama a du Gambi alhalo kulu, za a mana koy. Wayhiijo biya ga tun, a koy ga wonde beero kani baani, a mana tu a se. A ye nga fuwo ra, a sintin ga laasaabu nda mate ngey gora ga te nda. A go fuwo ra kala kurɗo na moota heenandi ga a ce. A furo nda londi-buuna, i koy ga a zumandi. Zaaro to i koy ga a ceeci. I tooyanta, Gambi sintin yaasa nda kurɗo binniyaɗ. Wiiza i ma kond'a moota ra yaɗ no dooru a ga. Curkusay mana te hana din.

Aluula to, Gooro soola, Maadugu go taray ga a batu ngey ma koy goy. Gambi bine miila nga ga hin Gooro. A ka fuwo me ga, ga kay; a ne a si bisa.

Wayhiiji kaɗ mana ba te handu? A ye fuwo ra, a si bay mate kaɗ no nga hima ga te. A fonɗu baabo sanno. Waati kulu a ga a yaamar, ga a gaayi haawi ga. Amma hala day a mana toone, a bangu ga daabu. Wo-din ga ti hindoona kaɗ Moodi na a no za fu. A kay siw, a na boɗo di. Maadugu di a gayyaɗ a ye ga moota heenandi.

Sohõ ya doole a ga fatta taray, fuwo mo gonda daabirji taji kaɗ i si a bay nd'a. Harey furo a se cara ra: kurɗo ceeyaɗo go, baabo yaamaro go, Gambi mo go. Gooro bine haamay ga tun, a na Gambi sambu hala nangu kaɗ yo si maanu, a na a kar ganda. Izey kuuwa ga baabo ce. A ka, a na i fay a na Gooro nda zankey kaɗ ga koy lokkol sambu ga koy zumandi.

Gambi na goyzo donton a ma koy nga ja ce nga se. Wiiza ja no ga ize hay; jeeri si sar izo ma windi.

Hala Maadugu nda Gooro ga ka, ku Ummu se. Nga nda izo game ra, i si baanikomo bay. I tooyanta, Ummu na sanno sambu:

- Maadugu ni do no ay ka; ma hag-goy, ay izo ga boori, a ga daara. Da ni si baar'a ma a fay, alboro fo ga a sambu.

Ni mo wayhiijo, boro si ka bora kwaara ga a kankam. Haro kaɗ curo ga haɗ ga deesi din, manti naaji hari no. Ay izo wo kaɗ ni ga di, hari kaɗ duw'a du ay. Ni mana ka goray se. Ma ne ni ja se, a ma si kande ni fu-jinayey zama ni mana ka goray se, ni kokor ga ti diraw. Da ni ne taari no mo, ma kar kambe.

Maadugu wo manti sannikom, hara na a duku-randi, a bisa amma Gooro wo mana a baaba dangay, tu a se:

- Nin no may?

- Ummu, ay no na Gambi hay.

- Nin, way-hay, way-yeero; boro si wa dake danci boŋ ga wa waani mun. Wa jarey nda boro na i mun kulu i sunduyaŋo ga te bora banda.

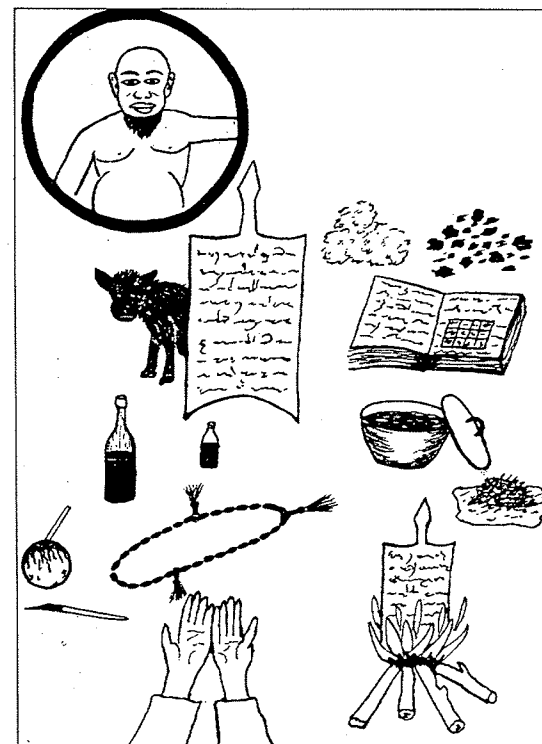
Ay wo kaŋ ni go ga di, ma ni ma no ga ka. Ma daŋ ni lakkalo ra kaŋ, ay mana ka ga fonay Gambi se sanku ni Ummu ma ay sallama ya dira.

Wo-din banda ma kande ni kamba ay ma kar, iri ma di ay nda nin ra wo kaŋ ti hayyaŋiizo kaŋ sanni ga to. Ay ŋa si ka, ay baaba si ka, ay hinne wasa. Ni ga, ni izo ga, ma ni ŋa ce ga tonton araŋ ga ay ga to araŋ kulu boŋ ga di.

Gooro na yollo tufa nga kambe ŋwaaro ga, mate kaŋ zanka hinka ga te, ga ze cara se, a na a kar Ummu kamba ra ŋak. I kulu na gurjay sanku sambu.

Ummu wo ziima no, a ga kookari mo izo se. Nango kaŋ a na Maadugu to din, Irkoy ma boro kulu ize wa nda. Maadugu sinda ŋa, a sinda baaba mo sanku boro fo, kala hari kaŋ Ummu nda Gambi ci.

Amma Gambi ga miila kaŋ safari ga ti hiijay. Sakulla se waati kulu Maadugu go taray, a go baji haŋyaŋ ga. A si foy fu a si ŋwa fu, ciini mo kala nda a mollo ga furo. A na wo-din kulu ci Gooro se. A ne a se kaŋ a ma si saalu Gambi, nga ma du ga ŋwa wala ga jirbi ga ma kaani da nga go a kwaara.

Kaŋ Gambi ŋa ma Maadugu zabu nga kwaara koyyaŋo nda hanna ganjo ra, Gooro haway hane, a ne a ma sakulla ye Gooro boŋ nga ga no a ga dira. A ma fanda kurŋo ngey ma te a safaryaŋ ciine nga nda wondo kulu. Gambi te ize kondo jirbi yaŋ. Amma hiiri kaŋ sinda fune si tanji. Ummu ka ga kaŋ Gambi fu-jiney kulu ra ga neera ga te Maadugu nda Gooro ciine.

Faasa

Gooro wo saayante no zama a me si ba. Hawru kulu kaŋ goyzo hina wala Gambi hina nga boŋ se, da a mana ŋwa a ga, Gooro mo si baar'a.

Boro ga tar ga doona Gooro. A si boŋ-beeray cabe boro kulu se, a no mo nda hari.

Ba kaŋ wayhiijo ka, a na goyze gar windo ra kaŋ Maadugu sambu. Gambi na goyzo ganji a ma goy Gooro se. Baani ma kani a ma foy. Maadugu hamburu

Gambi mo sanku. Gambi dabari ga futu. Hari kaŋ a ga ba no i ga te windo ra. Ciini fo Gooro te hawray, Maadugu kani no-din, susuba to a biya ga koy gambi kani baani. Kafe taasa go kamba ra. A furo fuwo ra, a taŋ ga goro daaro boŋ. A mana ye ga fatta koyne. A na foy-jiney nooro no bora kaŋ mana hima nda se ga ne a ma hina. A na curkusa te, a taasu kurŋo nda izey se, i ŋwa, i furo ngey muraadu ra. I mana ba Gooro si. Maadugu gana ga ye Gambi kwaara. A si Gooro ciine ra, a si bay ba hala a go windo ra. Wayhiijo gonda norŋoro kaŋ a dira ga naŋ fu. A koy ga a ceeci zama kurŋo si kon-d'a goy moota ra; wonde beero hin'a, a na a ganji. Gooro goro sohõ se, a goro suba se; a ga hangan, Maadugu si a hã, a si a hi.

Da manti Gooro, boro ga yanje zokoti ga koy jirbi?

Zankataray wala jaŋ ga hari fo bayray? Sanno fatta nango kulu. Maadugu fatta wayhiijo fuwo ra yaŋo na kura kulu ma. Nga wo mana bay kaŋ taali beeri no, cawyaŋo na a lakkaley sambu; a ba si zama Maadugu si a fuwo ra yaŋo ga naŋ a ma caw a ma boori. A si hina, a si biya ga janaaba jumay. Ya-din-ga a boŋ feeranta nda a turuyaŋ hanney mo hari si i fumbandi.

A dumey kaŋ go kura ra ma, i ka ga a hã nda sanno. A ne i se cimi no. Waati din ga no a faham kaŋ kurŋe ma fatta wonde fu ra wo taali bambata no.

Han fo bine Gambi fatta. Goyzo ka, a deede Gooro se hari kulu kaŋ i te a ma ga windo ra, nda mate kaŋ no a te nda. A ne a se a ma si windo ŋwaari ŋwa zama i go ga a me ceeci. Boro kaŋ ciine ra i si windi ra, ba jirbi zangu a te ganji, i si a hã. Gooro koy ngey laabu ga a har baabo se.

A mana saal'a zama a si hin ga faham nda teera wo-ne yanj cine. A na faatiya ta a se, a ne a ma ye nga kwaara, a ma hin suuru zama suuru ga di hari kulu banda, wo-din banda mo a ma te hari kanj kurjo ne.

Faatiya ga boori, amma manti hari kanj ra faatiya ga Goro ka no.

I si ne kala da boro na garaw danj, da i mana bana bora ga, i ga a bana bora hayyanjo ga. Hawayo kwaara gora ra, Goro du coro kanj nga nd'a ga do follonj fay. A candi ga koy ci cora se hari kanj ra nga go, fu funyanj banda. Cora na deeda filla nanjo se. Ba Goro mana te ja-zeena se, a bisa bankaaray way nga nd'a game ra. Da han gaabu, nga bumbo no ga i no foy-jinay. Ma ze day cora yanj kwaara no i na Goro talfi, manti hawayo ga. Sohõ ya hari furo canj kone. Boro si bay Diizaw kanj ti cora wala Minaaje kanj ti nanjo bina ga sara. Diizaw na nga ja ce fuwo ra a ne:

- Ay ja gomni tuwo ga ba i ma yenda nga fu. Ni ma hari kanj te Goro se? Ni ma mo kanj arwasay fa din funu, hari kanj kura borey dagu a ga taari bonj? Hasi sohõ ya satankola ga ba ga te. Za donj i ne i ma si a daaro kunkuni zama a ga ye ga ka. Ni jine no i na a ci, ne iri zawra wo ra. Ni di mo baakasinay kanj Maadugu cabe Goro se batamo ra; a si hin day ga te no a ma funu a fuwo ra; Yaama-yaamo si mudun ka bonj haray. Wo-ne hã kambe-

goy no. Ma cabe a se kanj ni mo ja no, za kanj a cabe ni se kanj nga wo ize no. ja hane ne ka ya hunkuna. Wo-din banda boro si cotte nda fono kala boro goobu ma si deejji beene se.

Minaaje na kambe furu meyo ga, ga baray. A bina tunu, a sintin ga jijiri, kusey boosu. A na Goro candi ga danj nga jine, a tufa a ga. A gay gayyanj kuuku, a tisso, a jarbu, a niisi, waati din ga a tunu, a salli ce hinza. A kay nga bonj ga, a ne Goro se a ma kande nga kambe ziibo nda takasi hari. A ne a se kanj haro kanj nga di gaabu nda nga; amma nga ga koy nga arme do zama zanka ce si gangani kottu, arkusu beeri mo kala nda a zirga. Minaaje konda Goro heeno armo do. A na a tuuri hamni kayna fo kanj a ga tuusu nga monduma ga, ga Maadugu fo nd'a, da a fun goy. No-din no i cabe Goro se kanj kaynayanj si ganji albarka, donj lamti gure si maafe komandi.

Waato kanj Maadugu funu goy, Goro na Minaaje sanno gana ce nda ce. Nga nda kurjo ga te mo taaci kala a na a gana kala a fuwo ra jineharay. A ka ga goro daaro bonj, a na goy foola gisi, a ga ba a ma kwaayi barmay.

Hano kanj Maadugu dira, susubay nda hinay no. A biya ga tunu Goro fuwo ra, a koy ga Gambi kani baani, no-din no a mooru nda kanj a mana ye ga te a muraadu koyne, kala hunkuna. A na nga jiney dundum afo fo, ba kwaayiize fo mana cindi.

A ne a ma nga no kwaayi kaŋ ga barmay. Gooro ne a se kaŋ ba a fo mana cindi nga do, i kulu go Gambi kwaara.

Da boro ga zamba guusu fansi, ma si naŋ a ma ku zama boro si bay hala boro no ga kaŋ a ra.

Maadugu haamay ga tunu. A na Gambi ce ga ne ifo no kond'a Gooro fuwo ra mo sanku a ma nga jiney sambu. Kurŋo ga ze wondo ga ze. Haro na Maadugu dukurandi a na nga barzu ceeci ga te a karyanŋ ciine. A na a kar kala a wa. A ne nga si a filla nga ma du day ga fun kambe, ba kaŋ manti nga no. Maadugu si fonŋu kaŋ nga bumbo no na ganayanŋo te.

A suba susuba ra Gooro koy ga Minaaje ka baaru. A ne a ma naŋ nga lakkal ma kani, a du ja. Ummu ma naŋ nga zolootuyanŋ, nga nd'a no ga kaafa. Nkuura wadde cimbiti wadde, hansi wadde zoŋo. Da Irkoy ba garawo si koy. Kurŋo te ni wane hala abada. A meyo kaŋ ne borey se nga na Maadugu ta ni ga, nga no ga ye ga ne borey se nga sinda kurŋe. Garaw ga kaanu, bana ga dooru.

Kokor ga du, na jini ga duukey kaanay, ce-ja korbayey na ce-guurey noru ga tunu. Gooro kom, a goro.

Sohõ kulu no gurja sintin. Gambi na nga koba neera nda nga fu-jinay boobo. jaŋo no ga ba ga follo sohõ ya, manti izo. Hari kulu kaŋ i haw windo ra kulu goyzo na Gooro ga i na a feeri pat.

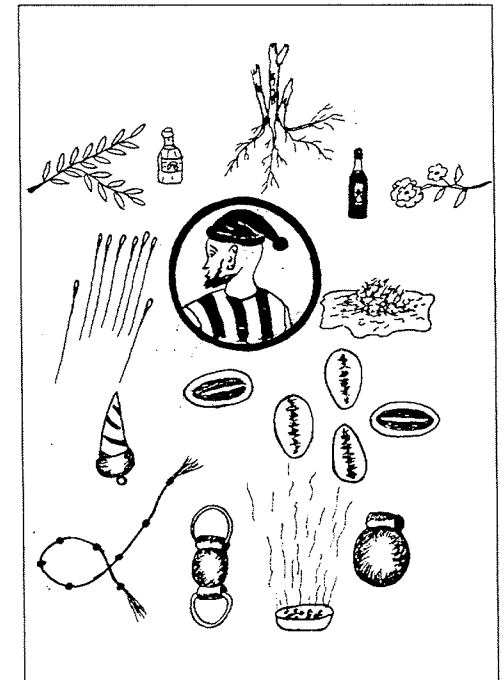
Maadugu mana bay jiney wo darayanŋ ga. Waato kaŋ koba dira, Gambi ne kurŋo se nga kond'a hanseyanŋ no. Han fo a beerayze go ga hiiji, a ne Gambi se a ma kande nga se kunta hinka nga ma koy ga no kambuza. Wiiza hari kulu si adaka ra. Jiney kulu Ummu nda Gambi na i darandi. Maadugu ne:

- Da ni ne koba koy hanseyanŋ, kuntey binde?

Goyzo kaŋ se i ga i no a ma koy ga i neera na sanno sambu za beene kala ganda.

Maadugu faham kaŋ kotte ra no jiney kulu mursu. A sintin ga nga boŋ ceeci kayna-kayna. Gambi nda nga ja du ga sanno din bonza, i go ga fondo taji fo soola Gooro se.

Susubay fo bine, Gambi tun jirbi, a na nga gaasiize sambu ga fatta. A ka ga gar Gooro go ga hari dungu dake ga arcirkaray te zankey se. A kay ga Gooro gaayi a ne:

- He, ni follo no; ni ga bay kanj wondekoy no ni hiiji, a gonda ize, ka ga koy ga izey fuwo haabu. Wo-din banda mo ma dusseero jum.

- Ni walla ga cim; ay wo hano kanj iri hiija ga te, Maadugu mana ne kala da ay ka, ay gonda boro kanj ga ay fuwo haabu, a ma dara daaru ay se, ay bine bay kanj ni ga no a go, kanj se ni si ga ni goyo te se?

Gambi bina to, a na gaasiizo ra haro say Goro mowey ra. Donda caray wala saamataray? Wo kanj no kulu a ga funu a kunfa. Goro nanj hala waybo-ra hanjal ga nga guna, a na hari dunga sambu ga a saatu nd'a. Gambi na kurjo gar kosando ra ga nga ga-hamo cabe a se. A mana bay kanj za sannijina a maar'a. A go ga i hangan, amma goy looka-co to a ga ba nga ma waasi ga koy nga ma si makara.

Goro si salanj, ba ce fo i si ma hari kanj a ga ne. Waati kulu a go day ga ceeci no hari kanj ga nanj Gambi ma si hagu nga se ba da a na nga girsi. A si a toone sanda mate kanj baabo na a yaamar nda.

Gambi ga-hamo kulu mottu, a zuru ga koy ga a cabe najo se. Ummu lakkaley kulu tunu, za a di izo no a kuuwa: «Goro wo boro wi no, amma a ga wa. I ga a di no kasu iri ma fulanzam!»

A koy ga nga izey kulu ceeci ga ne i ma ga faasa waymo se. I ra gonda zandarma fo. A koy ci

ngey arukuso se. I na care margu Maadugu kwaara, i ka ga Goro ceeci.

Kanj Goro di Gambi ton a ye hawayo do ga filla a se mate kanj hara te nda. Hawayo ne armo ma a dum ga yend'a, day a ma sanno hã a ma boori. I ka ga gar borey to Maadugu batama me fo. I go ga saaware i

ma koy Goro ceeci kala nga ne ka ya. Gambi armey ra gonda zandarma fo. I na zanka donton ga a ce a ma ka ga faasa waymo se, i ma Goro di ga danj kasu. Armo koy ci ngey arukuso se, nga mo na afo danj a ma koy ga di hari kanj te.

Zandarma na Goro hã mate kanj no boro ga te ga nga cala ton ya cine. Goro ne i ma Gambi hã, a ma jin ga salanj zama nga kanj ma doori no ga ci hari kanj te. Gambi me feeranta a ne a si nga wo hari yeeno nga say a ga, nga mo no jin. Zandarma ne borey se sanno bu zama Gambi no

jin Goro ga. Doŋ da a se no hari dunga go, cala si du daama kaŋ ga bana. Ummu nda izey dukur ga fatta. Gambi ye kawye ga safar. Fuwo te Goro wane. Hala a ga ka Maadugu du ga Goro kambe bay ga du ga fayanka te nga wonde hinkaa game ra. Waati din no Maadugu du ga a fahamandi nda taabi kaŋ nga di Gambi kambe ra.

- Ni Goro, borey si hin ga faham boro se, amma hala day ni di alboro go ga hiiji ga dake, kulu wondo kaŋ go a se kaani no a si ma. Alboro ga hiiji sakulla se, ziibi se, ŋwaari jaŋ ga waaniyaŋ se, wala hanga sanday kwaarayzo se. Ce fo yaŋ mo waadu day no. Da alboro ga hiiji ga fay kulu wonde follon hanno ceeciyaŋ ra no a go,ba kaŋ i ga di a alboro-yaamotaray...

Ay ga ni bay za gayyaŋ,ay na ni si siyaŋ kulu dumi, ay na ni do gisi. Ay koy, ay ye ga ka. Ni di, ba si furo guusu; doŋ ay si di nin koyne; doŋ way-boro wo dumi boro si a hiiji mo sanku boro ma a gisi a ma hay boro se. Za aruwasa waate no boro si a suuban nga boŋ se, zama a ga nga daa cabe.

-Maadugu ay si bay hala farka ga konda jeeja. Ay si hini waycetaray. Da a sintina ne, mate no a ga kokor nda?

Goro na nga jiney margu, a go ga soola ga ye fu. A na a ci Maadugu se. Amma a sintin ga nga boŋ hã: «To, fu borey ne i ma si ay daaro kunkuni, zama ay ga ye ga ka; da ay koy i ga ne za doŋ hii-

jay no ay si ba. Ne haray mo ay miila ay na dukuri ka,ay jini ga hiiji Dulla se. Da ay fay mate no ya? karji mana fun bi ra. Maadugu ga ba ay, wayce hinne se boro ga fay ga dira? Wo-ne ya haawi no.

Suurante ga di azaaba banda. Koyne ay nda Ummu na sanku sambu care se, a harram ga ne nga ga ti hayyaŋiizo.»

Zamba guusu

Goro go miila ga, Maadugu ka ga furo. A di baaliisi hawanta. A bina sara. A goro Goro jare ga. Nga mo furo miila ra: «Ay taabi ga du koociyo no, a wong'ayi, manti hari kulu se kala waycetaray. A ka mo a da ga boori. Ay sintin ga goro fu, ga fu hawru ŋwa, ga kani ga jirbi, ga fulazam a hawray hane kulu! Ay si ta a ma koma ay se. Wo-ne bone no.» Saha din a du dabari fo kaŋ a diibi, kaŋ ga ngey kulu ka tibi.

- Goro, ifo no ni ga ba ga te wo? Wayce se no ni ga fay? Ni ga bay kaŋ ay ga ba nin; guna ay ga-ballo sintin ga ye ay ga Goro.Boro kulu ga bay kaŋ ay barmay, za ni kaayaŋ. Si wo te, si koy Goro goro; ay fundo faaba. Ay ga ceci ni se fu kwaara. No-din ni ga wadaata, ay mo ga sunfu.

- Ni di hari kaŋ se ay na ni gaaray ne-ya. Manti wondekoy hiija bo, waycetara gora no ga dooru. Iri

boro hinza ra ba afo si ga baafunay; nin kaɗ ti kurɗo lakkaley tun, Gambi kaɗ ti wonde beero gora butugu, ay kaɗ ti ikayna mo go ga lamba. Nango fun ay bine. Amma hala day ni na wo-din te Maadugu kulu ni feeri. Wo kaɗ cindi ay wane no. Za doɗ yanja day no ay farga nda.

Maadugu na fu sambu Goro se kuray fo ra. A na a jinay kulu dundum. Gambi ka, a mana wayco gar a sintin ga ma kaani. A miila hala a te mo no-ya; a ho hala safarey kaɗ nga te fu no di hala nga ga ka. Wiiza biriyey to care.

Za Gambi dirawo hane no Goro koy deeda te Minaaje se, nga mo ne a ma nga jiney kunkuni ga ne nga ga dira no. Minaaje dabari no wo-din. A ga waani dabari, izo mo ga caram, a ga waani mate kaɗ i ga te kurɗe se.

Gambi kaayajo hane, Maadugu kani no-din. A suba a gana. Waybora ne a si nga gar ganda. A ne wo-din si te; a miila doona-doona, a mana bay kaɗ haray bare, gaani hima ga bare. Maadugu si nga nangu zeena ra, a go ga kobay ceeci a ga.

Maadugu ye Goro kwaara. A ma ɗwa, a ma kani, a ma tunu. Da mo bo a ga koy hinne no ga izey arcirkaara nda i ɗwaari nooro no.

Maadugu go Goro se. Gambi ci kura kulu ra kaɗ Goro zuru nda kurɗo, kaɗ soho ya nga si ga ba diy'a, ba izey a fun i ciine ra. Goro na nga ize hay-jina hay. A sintin ga te kaaji. Jiiri ga bu jiiri ga

tun kala i taaci. Maadugu na nga boɗ fu cina; doole wonde hinkaa ga ye care do. Goro no jini ga gana ga ye windo ra. Gambi ne nga si ka. Boro wiiko ba go nda boro bi wala?

A mana fu nooru bana a se handu hinka, izey ɗwaari nooro hinne no a ga konda. A di day kaɗ bone go ga nga za, a ye Goro do. Hala a ga ka, nga mo na windo kulu kali. Hino ya nga ga ti nga cimikoyo, zama a se no kurɗo go.

A sintin nga sakulla, a mana bay kaɗ hari kulu kaɗ a te ga daɗ Maadugu ga kulu no ceeri. A miila kaɗ hino mo hari kaɗ nga ga ba no nga ga te.

Waato din Goro sinda sanni. I ga kusu dake windi ra ga a naɗ. Kala a gana, a mana bay ga du nga kambe cimsi ham. Gambi nda nga izey wane no ngey hari. Maadugu si ne kodok. I ne kaɗ wonde kayna si kurɗe tubu. A sinda kurɗe jiney ra hari kulu. Goro si ne a se hari kulu, ganda-ganda no a go ga a dolle. Da i go ga yanje, Gambi hinne jinde no a ga ma. A ga tun ga Goro gar hala nga fuwo ra ga waw.

Kotte wo kaɗ wayce hinka ga te care se wo, feeji yaɗ no i ga bare ga te ga care nukum; Gaabikoono no ga zeeri. Amma hala day a fa te, afa mana te, kulu feeji no a ga te. Da a koy windi-windi a mana di cala kulu a ga ye ga koy koyo nukum ga zeeri. Te ni boɗ se ma du ga wa kambe waani, ma fanda boro fo barceyaɗ. Ya-din no

Gooro baaba ga ci a se waati kulu. Boro cale way-bora ma boro kom kurɓe mo ga dooru; boro ma si yadda nd'a.

Gambi koy naaruyan. A te jirbi hinka a ye ga ka. A kande cogosi nga konko ra. A naɗ kala ciino to, a ka waranda ra ga a mun nangu hinza. A miila kaɗ Gooro go ga jirbi no, a di nga mana ma yooje, a koy kani.

Gooro bine Irkoy na a te carmaykom beeri. A tun ga danji diyandi ga di hari kaɗ no a te, kala a di gusam hinza.

A na kurɓo jabba sambu ga kande taray, zama taray kaniyan waate no. Kaɗ Maadugu ka ga fun kwaara, Gooro na a jabba salle a se. Nga mo mana a kakaw, a na kwaayo barmay, a na a yeeti ga no a se.

Gambi batu ga di hala Gooro ga tun ga cogoso ku. A di ga batu kala a farga. Hana sara a ga, nga no tunu ga cogoso ku nga boɗ se, ga koy daɗ salanga ra. A humburu Maadugu ma si diy'a susu-ba ra, ba kaɗ a ga naanay nga boɗ ga. Hala mo ga bo ga ku Gooro se a ma koy ga filla Minaaje se. A deede ga ban, waybora ne:

- Daata day ni mana a ku? Ni bay toosi aleesi wo si boori; hari kulu kaɗ borey ga te ha ra kulu aleesi no.

- Ay walla mana lamba a ga.

- To, bora kaɗ na a ku din, toosi no a ga te windo ra. Mate kaɗ day da ni na a te ni boɗ se, ni si ba ma ma a hawo, ya-din no kurɓo mo si ba nga ma ma bora hawo windo ra. Koy ay ko, Irkoy go ni bande. Wiiza boro ga kambe daɗ ga ni mo ka? Ni di Irkoy ya cimi no, da a ba boro se gomni boro si taabi.

Saara fun Gambi nda Ummu ga. Maadugu koma i se. A fatta a fuwo ra, a si ba a do haray guna, a te day sanda toosi. A farga, a ye fu nga boɗ se.

Ummu kaɗ ne Gooro naɗey ma si kande a jiney, a mana ka goray se! A go ga goro kala a di izo ka fu. Jirbi yan banda leetar ka ga a gar kaɗ Gooro samba a se.

Ummu, ci a ma to kala Irkoy! Ni di hayyanjiizo, Irkoy ya ba si. Subiizo kaɗ ni ga dond'a no ga ni moyo ka. Sohon ya ay na ga hini ga kande ay jiney?

Handu iyɛe banda, Gambi ye ga ka. Baabo na boro kulu kaŋ sanni ga ŋwa Maadugu do margu ga ne i ma ka ga a ŋwaaray a ma nga wonde ye izey se.

Maadugu yadda, a na han kosu kaŋ i ga kan-d'a. A ga koy a ga ye, a si bay mate kaŋ nga ga te ga laabaaro toonandi Goro ga. Han din mo no Gambi hima ga ka, a suba Goro gonda yoonay, a go cawyaŋ ga.

Albora ka ga goro daaro boŋ, ga boŋ sinji. A na a hã hari kaŋ se no, a ne:

- Ay si ba ay ma ni bine sara wallaahi. Borey no ka ga ay ŋwaaray ga ne ay ma Gambi ye izey se, ay yadda.

- Waati fo no a ga ka?

- Almaari.

Hari furo kaŋ kone. Alboro sinda amaana. Kala sohõ kaŋ a ci a se. Goro si bay cawyaŋ no nga ga te, wala nga ga soola no. Nga hinne kala iziya, boro kulu si maanu a jare ga. A na nga boŋ furu Irkoy ga. A sintin ga fongu mate kaŋ nga ga te, ga di hala nga sanni ga ŋwa wala a si Maadugu do; hala cimi no a ga ba nga wala ruubu day no nda kuraari.

Way-ŋaŋey mana naŋ ba almaaro ma to kaŋ i ka. Hala Maadugu ga salaŋ ga ban kulu i to kwaara. Goro bine ne Maadugu se a ma goro nga jare ga ngey ma faakaaray. I ga salaŋ, i ga haaru. I di

ga salam kala i farga, hansi wala goro mana tu i se. I go ga ma sanni, i goro, i hamey bu i tunu ga dira. I kande alfaga fo ngey bande. A na faatiya ta. A mana ma yooje kulu, nga mo koy. A dira ga ŋa-zeeno fo naŋ Gambi do.

I na fuwo haabu, i na mogo-mogey daŋ. I ne kaŋ da wayboro fun naaruyaŋ, a kwaara no kurjo ga kani han din ciino. Kumsey kulu i na i hirri ga Maadugu batu. Goro ne kurjo se:

- Manti ni ne izey se no a ka? To izey go a do, ya-din ga ni mana hima ga koy a do. Ayi no ni ne ni ga

ba, da manti hari fo se no ni tunu, ni ce ma si kay i boŋ. Ay wo wayboro no, amma da ay na sanni ci ay si tunu a boŋ, da ay na sanku sambu ay ga a toonandi. Da mo bo, ay na ni no fondo ma koy di ni izo kaŋ ka a bande.

Maadugu tan ga kani. I hangan, sohon a ga ka. I na dugu dan, dullo tun beene, a tun ganda. Goro tun ciino ra, a na garo daabu, a koy kani. na-zeena kan miila nga ga hari fo hanse, londey bu, kaajey funu a cire. A ga cahã mo ma bo nga ma koy ci Ummu se.

- Ummu, boro si kay ni gaarayko mana kay. Goro go samay, hari kulu kan iri te mana dira ga, ma ze iri koy ga a zamu no.

A bine, Ummu na nga feeji bi day Goro ma ga.

Alaasar fo ra, a go nga tan-
daa cire ga kani
nga dima boŋ
kala feeji biyo
koma ga a gar
nankaniyaa ra.
Feejo dira ga a
nukum day kala
a si hin ga tunu
nga boŋ se. Boro
kulu mana ka ga
a faaba zama
nga hinne no
windo ra. A sinda
haama wala
armayze nga do;

nga kala nga hanson da feeji biyo. Almaara to, a gorkasinfo go ga bisa, a mana ma Ummu subu karyan, a ga ma yooje, a furo. A gar hari kan si boori. Waybora ga funsu beene nda ganda. A ga duray, a ga karra candi. Gorokasino bine koy ga ci a borey se. Ize wayo kond'a lokotoro kwaara. I te a se pikiiri hinka, i na a no safari yan kan a ga gon. Jirbi fo, ihinka, ihinza... Da Irkoy ga ba kala a koy ga to handu fo, waybora mana du baani. Sanda day i ga dooro zamu no. Beero no ka ga a batu. A ye no-din nda goray za kan a di mate kan dooro go ga te a se. A na zanka dan ga ne i ma koy ga ngey arme ka baaru kan go kawye.

Hala a subaa kulu a ka. Armo din no i ga sifa nda safari waaniyan. Nga no ga ngey laabu ziima beero. I hasay mo alfaga bambata no. I kulu na cara gana ga ka zama hara kala boogu. Hasayo sintin ga Irkoy njwaaray a se jirbi yan, a mana du baani.

Beero na nga kambe dan, hari kulu mana te; sanda day i go ga dooro zamu no. A si ga ye nda banda. Boŋo furo kulba. A tunu ga koy nga cale ziima fo do, kan a kotoma no. A ka ga saba nda kotoma kwaara i go ga follay foori sinji. Goyteeri beeri fo go ga nga fu-kali ceci zama i ga ba ga a ka goy no. Waato kan fu-kali tunu nga bariyo, a na Ummu armo candi ga gorandi nga jine ga salan a se:

- Ha, ha Miidu... wo kaŋ ay ga ci ni se ga ti... ma ne Ummu se a ma kabe ka Waali wonde caraw ra. Iri di hari kaŋ a te. Amma da manti jalla doŋ a bu. Ba sohõ a si buuko haaru. Hari folloŋ no ga a ka nga dooro ra... A ma ne Gooro se a ma alhã naŋ nga se. Da Gooro yadda... A ma danjibi kaama ga firsi a ga. Da a wanji mo kala a kaayan.

A salan ga ban, a dira. Wodin banda no fu-kalo ye ga goyteero muuraado te. Miidu ye waymo kwaara nda ga dusay. A ga nga boŋ hã no mate kaŋ ngey ga te ga deeda te Gooro se, ga yaafa ceeci a ga, Ummu ma du baani. A na deeda filla borey se. Janta go ga kankam a ga, safaro mo ga gaabu. Ummu janto nda janto Gooro ce mana kay a boŋ. Gambi mana a garaw dan, zama ba kaŋ Saaley bu, Gambi mana koy fooyanjo do. Ummu beerey ra, a fo go no kaŋ Irkoy bay no. Waati kulu a ga Ummu nda Gambi yaamar nda Gooro se taali teeyan.

Da a ka ga yanja wi, a ga Gooro cabe ga ne a ma i naŋ nda Ya-ni-ay-koyo. Beero din maa ti Taway na.

Taway na tun za nda hinay. A koy Gambi kwaara. A ka ga gar Gooro go ga nga curkusay dake. A salam, za kaŋ a furo wayhijjo na a kubayni. I na cara fo fooyan hanno sanda mate kaŋ i ga doona cine. Nga nd'a go ga faakaaray. A na me ka ga ne:

- Taway na baani mo kaŋ Gambi na si ga ka ne-wo? Boro kaŋ si ciini ka a si zaari ka kaŋ te handu fo kaŋ na a fay iri kwaara, wala a naaru no?

- A sinda baani no Gooro. A handu fo ne ganda.

- Ay walla mana ma izo mana a ci ay se.

- Gambi si du ga ci ni se, goro ay ma deede ni se. Ummu no na feeji bi ka ni ma ga. Feejo kosu ga koy ga a gar nankaniya ra ga nukum ga a murmura. Safari kulu dumi si no kaŋ iri mana si: loko-toro kwaara, alfaga, ziima, i kulu si, a mongo. I ne kala day da ni na a yaafa no a ga du baani. Boro kulu wongu ga ka zama haya ga haawandi. I ga bay mate Ummu nda izo ga te ni se. Bone dumi-dumi si no kaŋ i mana hayci ni se batama wo ra.

- Irkoy faasa ay se Taway na, wo-din wasa. Da ay yaafayan ga a tunandi, a ga du baani. Waati kaŋ ay hina ga ban kulu ay ga ka. Gooro hina ga ban, a koy Ummu gar fu. Dima boŋ no a go ga kani kaŋ a di Gooro furanta, a sintin ga mumusu. A mana ba a ma alhã hi Gooro ga. A mana ba naŋ a ma goro kaŋ a sintin:

- Kubayni Gooro. Di ay kamba ne. Ay gay ga fay aranjo do. Ay sinda baani no.

- Taway na no ci ay se, ay mo ne ay ma ka ga di nin.

- Ay ma cimo ci ni se Gooro. Alha naŋ ay se. Ay na feeji ka ni ma ga. Ne tando cire no a go ga

haw. A koma ga ay gar dima wo boŋ ga nukum. Ay handu fo ne ganda. Ay te safari kulu dumi ay mana du baani. I ne kala da ay na yaafa ceeci ni ga no ay ga du ay boŋ. Ay tuubi ni se Goro, alha naŋ.

- A sinda taali Gambi na. Tun ni boŋ ga. Da ay no ga ni no baani, ni ga duw'a. Ay na ni yaafa. Ne i ma kande danji-bi ay ma kaama ga firsi ni ga. Saha-din Ummu tun ga goro nga boŋ ga Goro ban a na i goro baani. Saha-din, a haamay ga tunu ga goro nga boŋ ga.

Na no ga ize hay

Ummu du baani, a ka ga tuubi Goro se hala a kwarā. A ze ga ne nga si a filla, amma ci a ma kala Irkoy.

Kaŋ a ka, a ne Maadugu ma naŋ nga ma goro hala nga ga-hamo ma salle. A te handu fo a mana dira. A go ga ceeci ga guusu fo dolle koociya boŋ. Irkoy ma iri wa hayyaŋ nuune! Taway na binde, za hano kaŋ Goro ka ga a yaafa no a na kayno cabe nda teera laaley kaŋ a ga te a se; nga ya binde da a ba doŋ hano din a ga bu. Hari kulu mo no si te, day borey manti afo.

Goro te wayce hinka; naŋo go, izo go. Waati kulu i ga margu no wayhiijo ga, kala a si bay hari kaŋ ra nga go. Gambi jinayey ban, Goro mana

dira. I muraado mana feeri. Hino i furo Maadugu mangaza njaaray sambu ga neerayaŋ. Ummu binde ne dayko fo se ngey ma care kubay nangu fo. A mana te saaye zama hano din hane gooro go no, Maadugu mo si koy goy. A na mo saaku fo lakati, Goro diy'a, a mana salaŋ. A na a dake boŋo ra, a fatta nd'a. A koy. Maadugu ye ga ka, a furo nga mangaza ra, a di kaŋ saaku gaze. A na hawaykoyo ce. Da say bine tunu, a ga nama. Goro fatta nga fuwo ra, Gambi gi ga goro a ne:

- Ni anzuray no ga ti ni zayo, tunu za a mana mooru ga ni saako ta. Manti a ce sintina ne. Da ni mana diy'a a boŋ ra ma ka ay ga ni bana.

Maadugu na Ummu hamney kala a ga di a ga talkum saako cire. A ka, a ci izo se:

- Sohõ hala day ay mana di saako naŋey boŋ, doŋ day araŋ ga a dake wayhiijo boŋ.

A neera, a ye ga ka wiciri-kamko ra. Gambi ne a se kaŋ Goro na a dake zaytaray. Ummuna a ce

ga hã. Hala a ga fatta,a soola. A dan mudun nda nga kwaayi, a na mosooro dan ga i guddu a ka:

- Ummu, ay ne. Ifo no ni ga ba ay ga koyne?

- Ni ne ay ya zay no?

- Manti ay ga ci, ni anzuray ga ci kan di ni bon nga mo saako, a ka ga ci iri nda Gambi se ne iri warandaa ra.

Sohõ wo manti haray no ni ga, haru laami ni ga. Maadugu no ni ga Ba. Cansa tunu ni ra, a mana ni no foy-jinay,ni mo ga a saaku zay ga koy neera ga a day. Ya-din no wayhiji futey ga te. A se no bi ciini, kan a ka aran na cara kambe di ga furo moota tanda cire? To iri bay ni ga. Irkoy feeri ni ga, ni wayboro saytaano! Amma hala Maadugu bumbo ma ka. Ay wo ga kurno nan ni nda ni izo se, aran ma kani ga ziiri cara ga, aran ga hina ga tan cara ga. Za donj manti jante no kande nin iri kwaara, ni kubay ga ka no. Ay wo faham, ni izo no ga ti uttu, nga wo beene baka si ganda foy ciine bay no ni te a se. Ni na a caramandi, ni kubay ga ka ni bon se.

Ummu na kambe dake nga me ga, ga baray. A ga hẽ kala a laami bu, a kuuwa.

- Ni ya faasici no koociyo, Irkoy ma ni laali.

- Ni mo ibiliisi no wayboro, nin no Irkoy ga laali, nin kan si beeray bay. Ay na ni nan nda Irkoy! Irkoy ma faya ay nda nin game ra.

Kura borey kulu ceeri ga ka ga di hari kan go ga ta Maadugu kwaara. I ra gonda wayboro fo kan

ga i bay za i goray zeena. A di Ummu a maamaci nda hari kan kand'a, a ne:

- Ni wo mana fun koociyo bande bo hala hõ?

Lalle dusu go kwaayi bande kala da a na say! Irkoy se ni gaari ka a banda daaro ra. Ni ga bay kan a na ni ka wuri ra, amma hino wano ni si a kwaari. Ifo no a te ni se kan ni go ize waano ga ga laali yacine?

A bina to kala a si hini ga salan. Goro wawwo go, waybora cimo go. Izo mo ho hala Goro ga cimi no kan a ne nan go ga ba ngey kurne. Gambi ne:

- Ay na, ay miila ay baakasinay no kande nin ay kwaara wiiza Maadugu no ni ga ba?

- Tu, ize tooso; wiiza ni wo alman no. Ni si yanjayze bay no? Boro kul kan ga jaase kulu nin ga a boy nda banda? Koy, ay garkasay ni ga. Ay na ni nda ni kwaara harram. Ni na ay dan jine ga haawandi.

Yanja ye nga nda izo game ra. Kura boray say, i di saamo nda nga ize. Goro wo ye nga fuwo ra ga fand'ey. Ummu fatta, a go ga hẽ. A ye nga kwaara.

Cawko si kafina

Ba kaɗ Ummu dira, Gambi waani a teera kulu. ɗa no ga ize hay; jeeri si sar izo ma windi. A ne ba kaɗ nga ɗa dira tangamo mana ban zama kala day da nga to Goro boɗo ga di. A ba a mana ba a ga nango naɗ. Nga ɗa mo ga di nga go ga ma kaani, a si ta ga ye ga ka nga kwaara. Biri ne sanda-sanda, hansi mo ne goy siyaɗ.

Gambi ne nga kurɗe se nga dumi fo no bu kawye, nga ga koy a fooyaɗo do. A naaru, a te jirbi hinka, a ye ga ka. Waato kaɗ a ka, a ne nga ma si ga di hala nga safaro te. Kaydiya waate no. Jirbi hinka hari go ga kaɗ. Goro ne goyzo se a ma tuuri daɗ gwadaala ra haro ma si a kar. Mo bo, goyzo di tuuri beriko, a ka ga ci a se. A ne i ma kande nga se nooru nga ma berika bana. Hala a ga koy tuu-riizo sambu, a na a gar Gambi kambe ra. A ye ga filla koyo se. Goro sinda baani, wo-din no Gambi ga kooma ka nda zama a miilayaɗo ga nga ga hina ga leebandi wala nga ma a kokay; a te jirbi way cine ganda.

Ba kaɗ Gambi naaru, a dira a naɗ janta ra. Goro tunu, a dira moso-moso ga koy ne Gambi se a ma no goyzo se tuuro a ma du ga hina. Gambi ne nga si, da a to wayborayze, a ma a ta nga ga. A ye fuwo ra ga soola. A na nga boɗ wokolandi Irkoy ga.

A fatta a na tuuro candi ga ta Gambi kamba ra, a na a no goyzo se: Wiiza bine no ga goy manti gaabi. Han din hane, a saba nda Maadugu nda zan-key koy kali ga mangu ka. Gambi nda izey margu Goro ga. Arwasu beero na a tibi banda, wondiyo fo nda arwasu fo furo ganda ra, Gambi koy ceeci hari kaɗ ga kar. Goyzo zuru ga koy faaba ceeci taray, i ka, i na i fay. Izey ra a follon no mana furo yanja ra. Baabo furanta, nga no na a ka baaru. Maadugu na wonde hinka ce:

- Ifo ga araɗ margu koyne, ay ma araɗ yanje ay banda?

- Aayi Gambi kaɗ ni ga di, ay wo tiiri-tiiri gokke no. Ni si hini ay se fuutare; za nin, za ni wande, za ni windo kulu ay wane. Hari kaɗ ay ga ba no ay ga te, boro kulu si a ganji.

- Iri ga di windikoyo hunkuna. Ni si boro wi ay se batama wo ra. Goro kaɗ sinda baani no ni ga di yanje. Ay ze no kaɗ hino ma hino. Araɗ ma ga koy, araɗ ma ga ka kaɗ ay ne da araɗ ye ga sorku care ga, taarikomo ga ay windo naɗ. Ay mana hari daɗ ay me ra ga a ci. Ya-din ga ni boɗ no sanno dira, nin no ga fatta. Ay ga ni no tira, a ma ban ce fo, ay fundo ma sunfu.

Gambi ho hala foori no. Goro go ga goro ga dangay zama haro ku nda, koyne i go ga faasa a se. A go day ga Irkoy ɗwaaray a ma hari daɗ danjo ra. Maadugu koy zuuzu kwaara ga fayyaɗ tira te.

Wiiza a na a soola za hano kaŋ a ze i game ra ga ne wo kaŋ jin ga nga cala yanje ga dira. Goro wo ga bay, a mana dina. Gambi mo kaŋ ti saama, a ga naanay nga safarey ga, no ga toope waati kulu. Ya-din ga maayo kaŋ a ga daŋ tira boŋ no cindi a se, a binde duw'a. Boŋ-futu boŋ ga kaŋ Gambi boŋ.

Maadugu ka ga a sambu, i koy zuuzu kwaara ga tiraa ta. Za no-din a na a salle a se. A ye ga kanda fu a ma du ga soola ga soobay ngey do. A ne nga si dira. A koy ga nga corey nda nga payzey kulu ce, komba fo. I ga ba ga wongu tunandi windi waano ra.

Hino ya i ga ba i ma gooro wi ga no nga dukur ga fun. Fuwo ra, gooro na tira hantum, kaliman ihinka. A fatta boro kulu mana bay ga koy zuuzu kwaara, a na tira fa gisi, a fa mo a kanda komseeru kwara. Komseero na kombokasiyo hinka hantum ga ne gooro ma kande nga kurnye nda nga wayce zeena se.

I koy komseero na sanno sambu:

- Maadugu ni ga wayboro bay?
- Ahoo walla, ay wande no!
- Ni bay hari kaŋ kanda?
- Ay si bay walla!
- May ga ti Gambi?
- Ay no.
- Maadugu, da boro na wande fay, ni ga a no

nga tira no a ma dira.

- A tira go a se.

- To, ni bay wongu no Gambi go ga soola ni kwaara?

- Ay mana bay walla.

- Gambi, ni bay kaŋ da Goro ga ba, nga mo ga koy ga nga borey ce, araŋ ma a te. Sohõ, ni go day boro kaŋ funu nangu fo ga ka ga Goro garu nga kwaara ga yanje. Wo-din ga kasu no

ni ga ni idda te. Ni cala si ba haawi se no a ka, zama yanje wo a sintina no i ga bay, a kokora go Irkoy kambe ra. Za nin, za ni izey araŋ ra wo kulu kaŋ tuku Goro ga, ay ga cabe bora se kaŋ ay mo te gaabi nd'a. ay no ga a fansa sambu hino. Boro si ciiti nga boŋ se. Koy Goro ni boori, ya-cine no i ga ba cawko ga, ni na a te. Ne ga koy aluula ay ga poliisi fo daŋ a ma koy ga di hala ni dira. Ni di kaŋ karyaŋ manti ankuuwa magani wala? Nga wo koo-kari no a te ga kurŋo ta ni ga, ga a ka ni cire. Ba

kaŋ zanka no, a caram nda nin. Ni te dottiijo yaamo.

Tita hinne no cindi a se a jiney ra. A na i kulu leemunandi. naŋo na a zamba; a si jiney, a si hiija. A na a sambu ga fatta. A mana ye ga ka koyne. Goro nda Maadugu du ngey boŋ.

I ga ba cara, i ga ma care se, kala i beeja go bora kulu ga. Jiirey ba i go ya-din kala hanfo, maadugu nwa a kungu a ne wando se:

- Ay ga ba ay ma hiiji Goro, ay ma du ni se kayne. Ay di koociyo fo kaŋ ga te ay se, lakkalkooni; ay ne ay corey ma ka ga konda suuji. Amma boro si hiiji mana ni wande ka baaru.

- Maadugu, mate kaŋ ay di waycetaray, jiiri way cindi gu banda, ay si a filla. Ya-din-ga ay wo Goro ga dogonandi ni se. Bone manti doonay!

- Jam Goro, ay go ga ni me kar no, hamni kar ga ma heeno. Da nin no ay jini doŋ ay si dake ni ga, ga te wande hinka. Ay bumbo taabi haya din ra, ni ga cim. Bone walla manti doonay!

Ay wo kala day ay ma goro jamburu, ba i na wondekoy sarga ay ga ay si ba. Goro wo ga te daama, boro jarey wo waney kala suuru. Ay ga te araŋ se dooni kaŋ za doŋ wondiyey ga te wande-koy se:

*Ya haye-haye haye haye haye
Kaŋ wandekoy si ay hiiji,*

*Wandekoy cora si ay ce ga ciinay
Da wandekoy ga ti nwaari,
Ay si nwaari nwa kala jirbi waygu
Da wandekoy ga ti zaara
Koonu no ay ga dira zankey ma haaru
Da wandekoy ga ti hayni
Ay si hayni nwa mo no ay ga neesi
Da wande koy ga ti fondo
Ay si fondo ga na subu no ay ga taaru
Jaw buuda, kaydiya buuda.
Wondekoy ma kaŋ buuda dayo ra.*

Goro wo wayboro no kaŋ taabi nga nduŋna baafuna ra. Wangaari mo no zama taabo mana a ganji cawyaŋ, a zankatara ra. A beera ra mo, a mana a ganji a muraadey kulu te sanda mate kaŋ i ba i ma kokor nda. Hayra gaara go a bande. I na a di nga arme se, amma hiija mana du ga te.

Wondekoy fo no na a hiiji kaŋ kwaara a taabi gumo. Nga nda wande beero te tangami kuuku. I gurjay hala manti moso, day Goro zaama.

Maadugu kaŋ ti kurŋo du nga boŋ zama wande beero na a kuri-tunandi. A dirawo banda, nga nda Goro gora boori. Jiiri yaŋ banda, Maadugu ne nga ga hiiji koyne ga dake a ga. gooro bine ne a se kaŋ sohõ nga to nga boŋ, kaŋ bone wo, manti doonay.

albasa...

...i ma iri ciiney no gaabi

batay

2

Gooro wo wandiya fo no kaɗ tun taabi ra. Taabo mo baayaɗ kulu goy wane no. Amma baabo na a daɗ lokkol. A caw a te Komi. I na a di nga arme se, day hayrey yanja no naɗ hiija mana te. A arwasu zeeno fo ka ga a hiiji ga te wande kayna. No-din no a di azaaba kulu kaɗ go way-cetaray ra. A du ga Koma. Kurɓe ye ga ne nga ga hiiji koyne. Bone kulu kaɗ Gooro di hiijo ra banda, a ga ye ga yarda?

Kadi Issa Mahamadou mana hay kala Hamdallaye (Kollo laabo ra), jiiri 1960, Feburiye jirbi 3. A caw no-din lokkol kayna ra 1967 ga koy 1973; *ɓamay koloozu II* 1973 ga koy 1977; *Liise Kasay* 1977 ga koy 1980. A te Nibarsite jiiri 4 ga laabo ciiney cawo te. A cawandi no-din jiiri taaci, ga a ka ga goy *INDRAP*, nangu kaɗ a ga tira yaɗ hantum lokkoliize se kaɗ yaɗ ga caw laabo ciiney ra. Zarma ciina ra no a goni.